

Nr 194.

Av herr Westman m. fl., angående ledningen av undersökningarna av svenska ortnamn.

I statsverkspropositionen (VIII, punkt 271) hemställer Kungl. Maj:t bl. a. om väsentligen ökade anslag till ortnamnsundersökningarna i riket för budgetåret 1930—1931. I anslutning till de framställningar, som ingivits, föreslår departementschefen, att ledaren för undersökningarna stationeras i Uppsala (s. 700), och finner det ofrånkomligt, att ortnamnsarkivet jämväl i fortsättningen bliver förlagt till Uppsala (s. 697). I fråga om ledningens organisation och arten av ledarbefattningen framlägges däremot i statsverkspropositionen ett förslag till riksdagen, som väsentligen skiljer sig från vad ortnamnskommittén begärt i sin skrivelse till konungen den 30 september 1929, i det departementschefen förordar en befattning på extra stat i lönegraden B 28, som skall ledigförklaras och sökas i vanlig ordning. Enligt kommitténs skrivelse kan frågan om ortnamnsundersökningens ledning f. n. endast lösas på så sätt, att den hittills fungerande ledaren, docenten, numera professor Jöran Sahlgren, erhåller en personlig professur i nordisk ortnamnsforskning vid Uppsala universitet förenad med uppdrag att leda undersökningarna och förestå ortnamnsarkivet. Kommittén hemställer, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för inrättande av en sådan befattning. Framställningen har kraftigt förordats av de akademiska myndigheterna, till vilka den remitterats, och bakom förslaget står uppenbarligen, såsom handlingarna utvisa, en fullkomligt enhetlig opinion bland alla sakkunniga inom och utom landet.

I det vi i övrigt hänvisa till framställningen och den närmare motiveringen i de bilagda skrivelserna (Bil. 1—3) och övriga handlingar i ärendet, vilja vi här sammanfatta de avgörande skäl, som enligt vår mening tala för ett bifall till ortnamnskommitténs framställning.

Sahlgren är tydligen utan gensägelse den för uppdraget mest kompetente ortnamnsforskaren i landet och hans överlägsenhet är så uppenbar och allmänt erkänd, att det t. o. m. är sannolikt, såsom en sakkunnig för oss framhållit, att om den föreslagna professuren och ledarbefattningen ansloges till ansökan ledig, ingen sökande skulle anmäla sig att med honom konkurrera. De tre närmast efter Sahlgren kompetenta, som enligt kommitténs mening möjligen kunde komma i fråga som ledare, torde knappast kunna förväntas komma att söka den av Kungl. Maj:t föreslagna befattningen på extra stat, ifall en sådan kommer till stånd. De innehava redan nu eller ha utsikter att

snart erhålla befattningar, som bjuda dem lika goda förmåner eller som bättre överensstämma med deras personliga läggning och intressen.

Sahlgren ställer sig alltså till förfogande, under förutsättning att tjänsten erhåller den karaktär, som kommittén föreslagit.

Han är nu utnämnd till professor i nordiska språk i Lund, men det är uppenbart, att han, på grund av arten av sin begåvning och inriktningen av sitt vetenskapliga arbete ända sedan studentåren, kommer att göra den svenska vetenskapen ännu större tjänster såsom professor i ortnamnsforskning och ledare av ortnamnsundersökningarna vid arkivet i Uppsala. Och i detta arbete kan han, såvitt nu kan ses, icke ersättas av någon annan.

Någon anmärkning mot förslaget med hänsyn till att det nu avser en universitetsprofessur, synes oss icke med fog kunna framställas. I kommitténs tidigare förslag ingick likaledes skyldighet att meddela instruktion och undervisning åt studenter vid universitetet, och under de gångna åren har sådan undervisning i icke ringa utsträckning meddelats.

Det är tydligt, att undersökningsarbetet, såsom utförligt framhållits i skrivelsen, endast kan vinna på, att ledaren i ställning som professor kommer i närmare kontakt med de studerande både på det högre och lägre stadiet, vilka komma att deltaga i undersökningen. Avsevärda besparingar i undersökningskostnaderna kunna göras genom det arbete, som lärjungarna kostnadsfritt nedlägga på seminarieuppgifter och avhandlingar.

Att Sahlgrens vetenskapliga meriter till fullo motsvara kraven på en personlig professur, synes oss heller icke lida något som helst tvivel. De sakkunniga vid professorskonkurrenserna i Stockholm 1927 och Lund 1929, professorerna N. Beckman, O. v. Friesen, E. Hellquist, B. Hesselman och O. F. Hultman, uttalade enhälligt, att han är den främste nu verksamme ortnamnsforskaren i landet. I samma riktning ha bl. a. professorerna E. Lidén, Hj. Lindroth och E. Olson uttalat sig. Han karakteriseras som banbrytare och som den f. n. ledande i svensk ortnamnsforskning. De sakkunniga framhålla starkt hans realistiska metod, den sakliga inriktningen av hans forskning och den konkreta kännedomen om materialet. Även i utlandet har han för sina arbeten på området vunnit högt anseende. Hösten 1927 kallades han till hedersledamot av the English Place-name Society. — Professor O. v. Friesen skriver (1927): "Sahlgrens grundliga och breda kunskap om de faktorer, som varit bestämmande för namngivningen, hans förtrogenhet med arkivmaterialet och säkerhet ute i terrängen både som språk- och sakiakttagare, hans språkvetenskapliga teknik tillsammans med hans vakna kritik gentemot skrivbordskonstruktion och schablon samt hans blick för det väsentliga ha låtit honom verka förnyande inom ortnamnsforskningen, och f. n. synes han mig stå som vår främste kännare och forskare på detta nu så flitigt och framgångsrikt odlade fält." Framlidne professor Hjalmar Falk i Oslo skriver (1928), att Sahlgren bland nu levande forskare är den, som har den största förtjänsten om svensk ortnamnsforskning. Han har också ådagalagt en ovan-

lig organisatorisk förmåga på området. Då det här gäller studier och undersökningar, som ha så stor omfattning, att man kan tala om en egen vetenskap, synes det professor Falk motiverat, att denna får en egen representant med motsvarande titel. Han uttalar därför sin allra varmaste tillslutning till det framställda förslaget. Enligt professor T. E. Karsten i Helsingfors kan om Sahlgrens vetenskapliga kompetens icke mer än en mening råda. Han intar såväl i Skandinavien som i Tyskland ett av de allra främsta rummen. "Om ledningen av den så ytterst viktiga statliga undersökningen av Sveriges ortnamn lägges i docenten Sahlgrens förfarna händer, inger den målmedvetenhet, energi och organisationstalang han lagt i dagen... de bästa förhoppningar om framgång vid detta företag." Tysklands främste namnforskare, professor Edward Schröder i Göttingen, skriver, att underrättelsen om att Jöran Sahlgren påtänkes till en professur i sitt specialfack uppfyllt honom med största glädje, då han i särskild grad anser honom förtjänt av en sådan. Han framhåller, att Sahlgrens arbeten äro av det största intresse och värde icke blott för den svenska forskningen, utan för alla arbetare på ortnamnsvetenskapens område. Hans tidskrift, *Namn och bygd*, har varit förebildlig för motsvarande arbeten i Tyskland.

I riksdagens skrivelse den 1 juni 1929, nr 279, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisation av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen framhålles på tal om inrättande av personliga vetenskapliga tjänster, att "En anordning av detta slag har, som jämväl statskontoret framhållit, huvudsakligen kommit till användning endast när det gällt att vid en statsinstitution binda en arbetskraft, som dokumenterat sig som utomordentligt skicklig på ett visst verksamhetsområde, vilket annars ej ansetts böra få särskild företrädare vid institutionen i fråga". Det synes oss icke kunna bestridas, att de här angivna villkoren i t. o. m. särskilt hög grad äro uppfyllda i nu föreliggande fall: en personlig professur för Sahlgren i nordisk ortnamnsforskning.

Vid Uppsala universitets humanistiska sektion har någon personlig professur icke blivit inrättad, sedan K. B. Wiklund 1905 utnämndes till e. o. professor i finsk-ugrisk språkforskning och 1909 till ordinarie professor i samma ämne.

De fältarbeten, som alltfört skola ledas av Sahlgren, i fall professuren tillsettes, bekostas sedan 1927 av lotterimedel. Ortnamnskommittén har hittills varje år åtnjutit 40,000 kronor, vilka belopp helt tagits i anspråk. För användningen av dessa anslag ligger till grund en utförlig plan, som åtföljde kommitténs, av Kungl. Maj:t beviljade, ansökan om lotterimedel 1927. Vad beträffar tiden för insamlingsarbetets avslutande erinra vi om vad som härom säges i kungl. propositionen (s. 700). Humanistiska sektionen framhåller, att även sedan själva insamlingsarbetet blivit väsentligen avslutat återstår en så vidlyftig och betydelsefull bearbetning av materialet, att man med visshet kan förutse, att den eventuelle professorn därav kommer att för sin återstående tjänstetid få full sysselsättning. Sahlgren är nu 45 år gammal.

Det synes oss riktigt, att undersökningens ledare, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, blir ledamot av ornamnskommittén och fungerar såsom dess sekreterare i ornamnsärenden.

I ekonomiskt avseende ställer sig kommitténs förslag billigare än det som framlägges i kungl. propositionen. Om Sahlgren utses till ledare, kan, som kommittén föreslår, det hittills utgående anslaget å 8,000 kronor på extra stat till sekreterarearvoden, expenser etc. minskas med 4,000 kronor eller den del, som kan beräknas falla på arbeten som utföras av Sahlgren. Departementschefen framhåller det principiellt oriktiga i att kostnaderna för kommitténs handläggning av namnregleringsärenden, hittills c:a 2,000—3,000 kronor om året alltfört komma att belasta åttonde huvudtitelns kommittéanslag. Om dessa utgifter uppföras på extra stat och beräknas till samma belopp som i kungl. propositionen, tillkommer en post på 2,500 kronor. Vid bifall till ornamnskommitténs, av undertecknade nu på nytt upptagna och för riksdagen framlagda förslag skulle, med ovannämnda modifikation, de årliga kostnaderna i riksstaten ställa sig på följande sätt:

till avlöning åt Jöran Sahlgren såsom professor vid Uppsala universitetet i nordisk ornamnsforskning, å allmänna indragningsstaten	kr. 12,000:—
„ kostnader för kommitténs handläggning av namnregleringsärenden, å extra stat	„ 2,500:—
„ expenser etc., å extra stat	„ 4,000:—
	<hr/>
	Summa kr. 18,500:—

Kostnadsberäkningen för ornamnskommittén i statsverkspropositionen (s. 701) slutar på 19,560 kronor.

Också i utförandet måste kommitténs förslag komma att draga lägre kostnader än Kungl. Maj:ts, då det är otänkbart, att någon ny ledare, även om han vore jämngod med Sahlgren i skicklighet, skulle kunna genomföra undersökningsplanen på lika kort tid som Sahlgren, som f. n. står mitt uppe i arbetet och är fullt insatt i alla detaljer.

Enligt vår åsikt är alltså det av ornamnskommittén framlagda och av universitetsmyndigheterna tillstyrkta förslaget till ornamnsundersökningens ordnande på en gång det effektivaste och det billigaste. Det innebär all önskelig trygghet för verksamhetens ostörda och lyckliga fortgång. Ett bifall till departementschefens förslag måste däremot efter all sannolikhet medföra ett lamslående för lång tid framåt av ett betydelsefullt nationellt undersökningsarbete, som f. n. av allt att döma och främst genom Sahlgrens medverkan befinner sig i en kraftig och synnerligen löftesrik utveckling.

I likhet med vad som framhålles i statsverkspropositionen finna vi det ofrånkomligt, att ornamnsarkivet jämväl i fortsättningen blir förlagt till Uppsala och att ledningen för undersökningen utövas där i anslutning till arkivet; beträffande motiveringen hänvisa vi till handlingarna i ärendet.

Med anledning av vad nu anförts hemställa vi, under hänvisning till en särskild motion, vari extra anslag till ortnamnsundersökningarna begäres,

att riksdagen, med avslag å punkt 271 av åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen i vad den rör organiserandet av ortnamnsundersökningen, måtte besluta att

dels uttala, att ledningen av undersökningarna av svenska ortnamn organiseras i huvudsaklig överensstämmelse med vad här ovan förordats;

dels medgiva inrättandet åt professor Gustav Fredrik Jöran Sahlgren av en personlig professur i nordisk ortnamnsforskning vid Uppsala universitet, med rätt att åtnjuta avlöning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 6 juni 1925 nr 211 angående villkor och bestämmelser beträffande avlöningsförhållanden för professorer m. fl. vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet samt med uppdrag för Sahlgren att leda ortnamnsundersökningar och förestå ortnamnsarkivet samt vara ledamot av ortnamnskommittén och sekreterare för ortnamnsärenden.

Stockholm den 21 januari 1930.

K. G. Westman.
Per Gustafsson.

Gustaf W. Roos.
Martin Fehr.

Einar J:son Thulin.
Anders Örne.

Avskrift.

Bilaga 1.

Ortnamnskommitténs skrivelse den 30 september 1929.

Till Konungen.

I underdånig skrivelse den 15 september 1928 hemställde ortnamnskommittén, att Eders Kungl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder för inrättande av en personlig tjänst enligt lönegraden B 30 åt kommitténs sekreterare docenten Jöran Sahlgren med titel av professor och föreståndare för undersökningen av svenska ortnamn och med uppdrag att leda ortnamnsundersökningar i riket och att förvalta och ordna det svenska ortnamnsarkivet.

Eders Kungl. Maj:t tillmötesgick kommitténs begäran och föreslog, efter tillstyrkande yttranden av humanistiska sektionerna vid Uppsala och Lunds universitet, av universitetskanslern och av de 1928 särskilt tillsatta sakkunniga för folktraditioner, i nådig proposition till riksdagen angående organisation av undersökningarna av svenska landsmål, ortnamn och folkminnen den 15 februari 1929 (nr 115), att riksdagen måtte medgiva att för docenten Sahlgren inrättades en personlig tjänst å allmänna indragningsstaten i lönegraden B 30 för att leda arbetet vid ortnamnsundersökningarna.

Till följd av riksdagens beslut den 30 och 31 maj 1929 har kommitténs ovan berörda förslag ännu icke kunnat förverkligas. Under tiden ha nya omständigheter tillkommit, vilka enligt kommitténs mening kräva i viss mån förändrade åtgärder till vinnande av ansökningens huvudsakliga syfte.

Med hänvisning i huvudsak till sin förra skrivelse vill kommittén härvid i korthet erinra om följande:

Sedan lång tid tillbaka ha ortnamnsforskningens företrädare och utövare i vårt land enhälligt omfattat den meningen, att den *angelägnaste och mest brådskande arbetsuppgift, som i vår tid åligger den svenska ortnamnsforskningen, är tillvaratagandet i största möjliga utsträckning av den försvinnande folkliga traditionen rörande ortnamnen*. I skrivelse till konungen den 20 september 1922 framhöll ortnamnskommittén gemensamt med 1920 års folkminnessakkunniga, att målet framför allt måste vara tillvaratagandet av "ortnamnens gamla, av riksspråk opåverkade uttalsformer och böjningssätt, deras användning och innebörd samt det dialektala ordförråd, som närmast behöves för ortnamnens fulla förståelse, ävensom tradition i övrigt rörande ej blott ortnamnen, utan även de med namnen förbundna orterna", samt att arbetet måste koncentreras omkring *insamlandet av ett dylikt material och dess inordnande i ett gemensamt ortnamnsarkiv, som för framtiden kunde bli huvudcentralen för alla slag av vetenskapliga forskningar eller praktiska utredningar rörande de svenska ortnamnen*.

För arbetets utförande föreslogs i skrivelsen dels beviljande av årliga penninganslag, vilka i jämförelse med de anslag, som under tidigare år utgått till kommitténs arbeten, inneburo en väsentlig ökning, dels vissa organisatoriska åtgärder, *varibland framför allt* märktes anställande av en vetenskaplig föreståndare och ledare för undersökningarna, "som däråt kan ägna hela sin arbetskraft".

Dessa synpunkter och krav upptogs i huvudsak i folkminneskommitténs betänkande den 31 mars 1923. De ovan angivna allmänna riktlinjerna för arbetet ha sedermera till alla delar biträtts av de myndigheter och sakkunniga, som på grund av nådig remiss haft att yttra sig i ärendet. Också de praktiska förslagen ha i viktiga delar rönt tillslutning. Framför allt ha de tillfrågade

enhålligt tillstyrkt det i skrivelsen framförda kravet på anställande av *en fast anställd vetenskaplig föreståndare*.

Under de närmast följande åren, medan folkminneskommitténs betänkande befann sig under utredning, kom av kända skäl någon lösning av frågan efter dessa linjer icke till stånd. Ortnamnskommittén var tillsvidare hänvisad till det tidigare beviljade anslaget för sekreterarearvoden etc., vilket under senare år utgått med 8,000 kronor årligen och som närmast är avsett att bekosta dels vissa utredningar i samband med namnregleringen, dels arbeten för avslutande av redogörelserna för Älvsborgs, Värmlands, Örebro och Hallands län.

Med hänsyn till den stora risken av ytterligare dröjsmål med igångsättande av den *allmänna ortnamnsundersökningen* anhöll kommittén i förening med Institutet för ortnamns- och dialektforskning vid Göteborgs högskola, Sydsvenska ortnamnsällskapet i Lund och professor K. B. Wiklund i Uppsala i underdånig skrivelse den 5 mars 1927 hos Eders Kungl. Maj:t om anslag av *lotterimedel* å sammanlagt 400,200 kronor för uppteckning av de dialektala formerna av svenska ortnamn etc. Denna ansökan har i så måtto beviljats, att Eders Kungl. Maj:t genom nådiga resolutioner den 22 april 1927 och 31 mars 1928 tilldelat ortnamnskommittén för åren 1928 och 1929 anslag av lotterimedel med 40,000 kronor vardera året för ortnamnsforskning enligt de i kommitténs ansökan angivna riktlinjerna, samt i resolution den 12 juli 1929 medgivit, att av behållningen i lotteridragningarna 1930 likaledes 40,000 kronor skola utgå till kommittén att användas för samma ändamål. Kommittén inlämnar samtidigt härmed ansökan om förnyad delaktighet av lotterimedel för 1931.

Först genom de sålunda erhållna lotterimedlen har ortnamnskommittén kunnat igångsätta arbetet för det i skrivelsen av år 1922 utstakade målet: tillvaratagandet av den folkliga traditionen rörande ortnamnen i hela landet och upprättandet av ett svenskt ortnamnsarkiv. I enlighet med den av Eders Kungl. Maj:t godkända planen i ansökingen om lotterimedel den 5 mars 1927 ha kommitténs egna arbeten avsett bygdeundersökningarna i större delen av landet och ha hittills pågått i Blekinge, Gävleborgs, Jämtlands, Jönköpings, Kalmar, Kopparbergs, Kronobergs, Norrbottens, Skaraborgs, Södermanlands, Uppsala, Västerbottens, Västernorrlands och Östergötlands län. Institutets i Göteborg arbeten ha avsett Göteborgs och Bohus län, Sydsvenska ortnamnsällskapets Malmöhus och Kristianstads län och de av prof. Wiklund ledda arbetena lapska och finska ortnamn.

Som ledare för insamlingsarbetet och föreståndare för ortnamnsarkivet har på uppdrag av kommittén fungerat docenten Jöran Sahlgren, som sedan år 1905 arbetat i kommitténs tjänst och sedan år 1910 varit dess sekreterare. Sahlgrens första åtgärd var att samla och ordna kommitténs arkivalier samt dess kartmaterial och bokbestånd. Enligt nådigt brev den 3 december 1915 skola kommitténs samlingar överlämnas till Uppsala universitetsbibliotek. Genom tillmötesgående från universitetet har ett särskilt rum i universitetsbiblioteket upplåtits till lokal för Svenska ortnamnsarkivet och till arbetsplats för Sahlgren.

Bygdeundersökningarna igångsattes redan sommaren 1927, så snart kommittén fått kännedom om Kungl. Maj:ts beslut om lotterimedlen; utgifterna bestredos till en början genom län, som, när medlen utanordnades, återbetaltes. Undersökarna ha till allra största delen varit studenter med universitetsstudier i nordiska språk och med kännedom om dialekten inom respektive undersökningsområden; alla undersökare ha instruerats och handledts av docenten Sahlgren, som också haft i uppdrag att granska och ordna de inläm-

nade uppteckningarna. Under maj 1928 gav Sahlgren för blivande undersökare och andra intresserade studenter vid Uppsala universitet en kurs i ortnamnsforskning, som var besökt av 28 deltagare. Vid en motsvarande kurs i maj 1929 räknades 45 deltagare. Antalet utsända undersökare var under år 1927 6, under år 1928 25 och under år 1929 40 personer. Under senaste redovisningsperiod, 15 september 1928—30 september 1929, hava till ortnamnsarkivet som resultat av undersökarnas resor inlämnats ortnamnsuppteckningar till ett omfång av 27,612 blad. Av de för 1929 utsända 40 undersökarna ha ännu endast ett mindretal insänt sina samlingar; det kan väntas, att slutsiffran för arbetsåret 1929 kommer att ej oväsentligt överstiga det nämnda antalet.

Ledningen av arbetena har med nödvändighet måst förläggas till Uppsala. På kommitténs anmodan flyttade Sahlgren år 1928 från Lund till Uppsala. Det undersökningsområde, som enligt den av Kungl. Maj:t godkända planen tillkommer ortnamnskommittén, omfattar hela Norrland, Svealand med undantag av Värmlands och Örebro län, vilka redan förut undersökts genom kommittén, och Götaland med undantag av de redan undersökta Älvsborgs och Hallands län samt av Göteborgs och Bohus län och Skåne, vilka undersökas genom Institutet i Göteborg och Sydsvenska ortnamnssällskapet. Arbetsfältet faller alltså till allra största delen inom Uppsala universitets område, och *endast i Uppsala har ledaren haft att tillgå kompetenta undersökare i tillräckligt antal och för så gott som alla de landskap, insamlingsarbetet omfattar*: studenter med nödig dialektkännedom och med universitetsbildning i språkliga ämnen. Därtill kommer, att ortnamnsundersökningarna måste bedrivas i intimt samarbete med det vetenskapliga utforskandet av dialekterna. Förutsättningarna för ett dylikt samarbete, t. ex. beträffande Norrland, Dalarna och Östergötland, ha endast förefunnits vid Uppsala universitet och i anslutning till landsmålsarkivet i Uppsala. — Om ledaren kvarblivit i Lund, skulle företagets praktiska genomförande betydligt försvårats och arbetet nödvändigtvis genom ökat behov av resor, korrespondens etc. blivit ojämförligt mera tidsödande och dragit större kostnader.

De omständigheter, som hittills varit avgörande för förläggningen till Uppsala, komma med säkerhet att fortbestå väsentligen oförändrade i framtiden. En förläggning av arbetsledningen till någon ort på långt avstånd från undersökningsområdets centrum eller utanför dess gränser och utan den goda tillgång på lämpliga arbetskrafter för just detta arbete, som Uppsala erbjuder, synes också för framtiden vara utesluten.

I skrivelsen den 22 december 1922 ha ortnamnskommittén och folkminneskommittén framhållit, att för ortnamnsarbetenas utförande "erfordras först och främst en vetenskapsman som däråt kan ägna hela sin arbetstid". Det är också helt och hållet tack vare Sahlgrens medverkan från år 1927 och i synnerhet sedan han från början av 1928 kunnat ägna större delen av sin tid, om också icke så stor del som önskligt varit, åt ledningen av undersökningarna, som det överhuvud varit möjligt att igångsätta och hittills fullfölja de planerade arbetena. *För undersökningens fortsättande kräves, att ledaren erhåller en fast ställning, som med hänsyn till trygghet för framtiden och övriga förmåner är jämförlig med de platser, som på andra håll kunna stå honom till buds.* I skrivelsen i följd begärde kommittén för Sahlgrens räkning en personlig tjänst i lönegraden B 30. Vi framhöllo, att det med hänsyn till docent Sahlgrens ådagalagda skicklighet måste framstå som "ett av kommitténs angelägnaste önskemål, ja, som ett livsvillkor för den lyckliga fortgången av dess arbeten, att docent Sahlgren kan varaktigt fästas vid ortnamnsforskningen och vid dess ledning". 1928 års folktraditionssakkunniga, professorerna Otto v. Friesen, Emil Olson och Nils

Lithberg, tillstyrkte vårt förslag och yttrade bland annat: "De sakkunniga kunna till alla delar vitsorda docenten Sahlgrens höga kvalifikationer för nämnda tjänst, varom ortnamnskommitténs egen skrivelse och denna bilagda yttranden klart och bestämt vittna. Det måste, enligt de sakkunnigas mening, betraktas som ett sällsynt lyckligt tillfälle, att en person med Sahlgrens förtjänster både som organisator och forskare nu står att förvärva för det angivna maktpåliggande uppdraget. Han är både som ledare och forskare på sitt område utan medtävlare. I propositionen till riksdagen 1929 uttalade Eders Kungl. Maj:t sin anslutning till de sakkunnigas, av de akademiska myndigheterna livligt tillstyrkta hemställan och föreslog riksdagen att bevilja medel för ändamålet.

Under det år, som förflutit efter vår förra skrivelse, har situationen i så måtto förändrats, att Sahlgren nu kan vänta att inom kort tid bli utnämnd till professor i nordiska språk vid Lunds universitet. Han har av samtliga tre sakkunniga ställts före sina medsökande och humanistiska sektionen i Lund har den 5 oktober i år enhälligt uppfört honom i första rummet till erhållande av tjänsten.

Ortnamnskommittén står därmed inför den hotande utsikten att för framtiden icke kunna påräkna den mest kompetenta ortnamnsforskaren i landet som föreståndare för den allmänna ortnamnsundersökningen.

Ledningen för ett insamlingsarbete, som bl. a. omfattar Norrland, mellersta Sverige och norra Götaland, kan, som förut har framhållits, icke utan svåra olägenheter, som måste försena och fördyra arbetet och göra framgången oviss, utövas på långt avstånd från undersökningsområdets centrum och utan behöflig tillgång på lämpliga arbetskrafter: studenter med dialektkännedom för de trakter undersökningen omfattar, eller utan bekväm förbindelse med hithörande arkiv och samlingar och med institutionerna för folkmåls- och folkminnesundersökningar i samma trakter.

Därtill kommer, att Sahlgren som professor i nordiska språk i Lund icke skulle få tid övrig för ledningen av det nu igångsatta omfattande undersökningsarbetet, som avser större delen av landet. All den erfarenhet, som står ortnamnskommittén till buds, alltifrån de första åren av dess verksamhet, talar bestämt i den riktningen, att skötseln av en universitetsprofessur i ett stort examensämne som nordiska språk, inom vilket ortnamnsforskningen endast utgör en gren bland många andra och delvis för undervisningen viktigare, icke låter förena sig med ett så krävande uppdrag.

Å andra sidan kan det, med Sahlgrens nya utsikter till snar befordran, icke längre anses rättvist och riktigt att erbjuda honom en ställning, som i fråga om lön, pensionsvillkor och semesterförmåner är så avsevärt underlägsen en universitetsprofessur som den i föl föreslagna.

Kommittén vill åberopa det yttrande som i föl med anledning av vår skrivelse avgavs av samtliga professorer i nordiska språk och svenska språket vid landets universitet och högskolor och vari det bl. a. säges: "*Det arbete, som en professur i nordiska språk kräver å ämnets olika delar, skulle lämna alltför ringa tid och krafter kvar för att det skulle vara möjligt för honom (Sahlgren) att fullfölja sitt arbete för kungl. ortnamnskommittén. Den enda utvägen att trygga detta arbete på det sätt, som dess stora betydelse kräver, synes därför vara att bereda docenten Sahlgren en ställning, som i fråga om ekonomisk trygghet och avlöningsförmåner jämställer honom med en universitetsprofessor.*"

Kommittén vill upptaga den här framkastade tanken och föreslår alltså, med hänsyn till de nya omständigheter, som tillkommit efter dess förra skrivelse, att för Sahlgren inrättas *en professur i nordisk ortnamnsforskning vid Uppsala universitet*, förbunden med uppdraget att förestå arkivet och leda undersök-

ningen. En snar och betryggande lösning av ledarfrågan är för ortnamnsforskningen oundgänglig, och föreliggande förslag innebär enligt kommitténs mening i det läge, som nu inträtt, den enda antagliga, ja, den enda framkomliga utvägen till en sådan.

En professur i nordisk ortnamnsforskning vid Uppsala universitet synes väl låta förena sig med de uppgifter, som tillkomma ledaren för den allmänna ortnamnsundersökningen och föreståndaren för svenska ortnamnsarkivet. Ledarskapet för undersökningarna har redan nu till avsevärd del bestått i undervisning, instruktion och handledning av de utsända undersökarna, vilka till övervägande del utgjorts av studenter vid Uppsala universitet. Våren 1928 gav Sahlgren, i samband med docenterna Geijers och Götllinds varje år hållna kurser i folkmåls- och folkmminnesundersökning, en avgiftsfri kurs i ortnamnsforskning vid Uppsala universitet med 28 deltagare. Våren 1929 höll han en ny instruktionskurs i Uppsala med 45 deltagare och samma vår likaledes en kurs i Lund med 15 deltagare. Dylika kurser komma att erfordras allt fortfarande, då en stor del av de studenter, som redan genomgått kurserna, kunna väntas bli upptagna av universitetsstudier i andra ämnen eller komma att lämna universitetet. Vid sidan av instruktionen, som avser ortnamnsforskningens elementer och insamlingens teknik, vore det i hög grad önskligt och ägnat att verka befrämjande och stimulerande på undersökningsarbetet, särskilt med tanke på de mera försigkomna och intresserade bland undersökarna, som kunna vara villiga att åtaga sig mera omfattande och krävande insamlingsuppgifter, om ledaren för undersökningarna bleve i tillfälle att som universitetsprofessor också hålla vetenskapliga föreläsningar i ortnamnsforskning eller leda seminarieövningar över frågor, som stå i samband med undersökningarna. Under arbetets gång och då det nya materialet efter hand inflyter, komma också att föreligga en mängd bearbetningsuppgifter, vilka lämpligen kunna utföras i form av särskilda vetenskapliga undersökningar, delvis som doktorsavhandlingar. Professorn i ortnamnsforskning, som tillika är undersökningsledare, vore rätte mannen att handleda vid dessa arbeten. I detta sammanhang torde ock böra framhållas, att avsevärda besparingar i undersökningskostnaderna kunna göras genom det arbete, som av lärjungarna utan särskild ersättning nedlägges på seminarieuppgifter och avhandlingar.

Den andra huvuduppgiften, vid sidan av akademisk undervisning i ortnamnsforskning, består i ledningen av undersökningarna och föreståndarskapet för ortnamnsarkivet. Undersökningsledningen avser i första rummet fullföljandet av det nu genom Sahlgren själv igångsatta insamlingsarbetet, den "allmänna ortnamnsundersökningen", i större delen av landet i enlighet med de riktlinjer, som framgå ur den ovan omnämnda av Eders Kungl. Maj:t godkända planen. Därtill kommer jämsides med insamlingen och framför allt efter dess avslutning omsorgen om vetenskaplig bearbetning och publikation av det insamlade materialet.

Kommittén föreslår, att den nya tjänsten erhåller karaktären av en *personlig professur*.

Sahlgrens vetenskapliga skicklighet på ortnamnsforskningens område är av de sakkunniga inom och utom landet så enhälligt och så utomordentligt högt vitsordad, att den enligt kommitténs mening till fullo motiverar upprättandet för hans räkning av en personlig professur. Också därom råder enighet, att ortnamnsforskningen i våra dagar nått en omfattning och har en vetenskaplig betydelse, som gör en åtgärd av detta slag berättigad.

Ortnamnskommittén kan härvid hänvisa till sin skrivelse i september 1928 och till där bilagda sakkunnigutlåtanden för professuren i Stockholm 1928

jämte särskilt på vår begäran avgivna yttranden av nio vetenskapsmän i Sverige och i utlandet, varibland märkas samtliga professorer i nordiska språk och svenska språket vid universiteten och vid Göteborgs högskola. Kommittén kan numera också åberopa bilagda handlingar rörande tillsättandet av professuren i nordiska språk i Lund 1929, innehållande Sahlgrens meritförteckning (sid. 18—26) jämte sakkunniges utlåtanden (sid. 27 ff.). Ur dessa yttranden, som i här berörda fråga alla visa full samstämmighet, vill kommittén nu särskilt anföra följande.

Professor Otto v. Friesen yttrar i sitt utlåtande som sakkunnig för professuren i Stockholm:

"Doc. Sahlgrens grundliga och breda kunskap om de faktorer, som varit bestämmande för namngivningen, hans förtrogenhet med arkivmaterialet och säkerhet ute i terrängen både som språk- och sakiakttagare, hans språkvetenskapliga teknik tillsammans med hans vakna kritik gentemot skrivbordskonstruktioner och schablon samt hans blick för det väsentliga ha låtit honom verka förnyande inom ortnamnsforskningen, och f. n. synes han mig stå som vår främste kännare och forskare på detta nu så flitigt och framgångsrikt odlade fält."

Framlidne professor Hjalmar Falk i Oslo skrev 28 augusti 1928:

"De anmoder mig i skrivelse av 27 d. m. om en uttalelse angående herr docent Jöran Sahlgrens kvalifikationer til et professorat i svensk stedsnavnforskning, med den særlige opgave å organisere og lede de herhen hørende undersøkelser.

Docent Sahlgren er efter min mening den som blandt nulevende forskere har den største förtjenste av svensk stedsnavnforskning. Han har også bevist særlige organisatoriske evner på dette område. Då det her gjelder studier og undersøkelser som har tat så stort omfang, at man kan tale om en egen videnskap, synes det mig rimelig att denne får en egen representant med tilsvarende titel. Jeg ger fölgelig det fremsatte forslag min aller varmeste tilslutning."

Professor T. E. Karsten, Helsingfors, yttrade i skrivelse till kommittén, daterad den 27 augusti 1928:

"Anmodad att uttala mig angående docenten Jöran Sahlgrens skicklighet för den för hans räkning planerade personliga professur i nordisk ortnamnsforskning, om vars inrättande kungl. ortnamnskommittén har för avsikt att till svenska regeringen inom kort ingiva ansökan, får jag till fullgörande av det hedrande uppdraget härmed vördsamt anföra följande.

Om docenten Sahlgrens vetenskapliga kompetens för den ifrågavarande tjänsten kan bland medforskare på området ej mer än en mening råda. Utan att i alla frågor fullt omfatta docenten Sahlgrens ståndpunkt kan jag tryggt uttala, att han såväl i Skandinavien som i Tyskland — de länder, där ortnamnsforskning sedan länge ivrigast odlas — bland de på detta område nu så utomordentligt talrika arbetarna tvivelsutan intar ett av de allra främsta rummen. Detta anseende är väl förtjänt och har förvärvats ej minst genom den av honom år 1913 grundlagda tidskriften 'Namn och bygd', som efter hand utvecklats till ett ledande centralorgan för denna synnerligen viktiga gren av nordisk språkforskning. I de 14 årgångar därav, som hittills sett dagen, ingår en lång följd av delvis mycket viktiga bidrag av skandinaviska, tyska, engelska och finländska forskare, och av dessa bidrag härrör en stor del av de värdefullaste från honom själv. Om ledningen av den så ytterst viktiga statliga undersökningen av Sveriges ortnamn lägges i docenten Sahlgrens förfarna händer, inger den målmedvetenhet, energi och organisationstalang

han lagt i dagen vid utförandet av sin krävande tidskriftsuppgift de bästa förhoppningar om framgång vid detta företag.”

Professor Edward Schröder, Göttingen, säger i sin skrivelse till kommitténs ordförande den 30 augusti 1928:

”Die Nachricht, dass für Doc. Dr. Jöran Sahlgren jetzt die Aussicht besteht, zu einer eigenen, seinem Spezialfach, der Ortsnamenkunde, gewidmeten Professur zu gelangen, erfüllt mich mit hoher Freude. Denn ich halte ihn für einer solchen in besonderem Grade würdig.

Schweden besitzt freilich zur Zeit eine ganze Reihe vortrefflicher Namenforscher — es ist ehrliche Überzeugung wenn ich es ausspreche: Deutschland hat allen Grund Sie darum zu beneiden! Ich meine auch nicht, dass die andern in der Beschränkung auf ein bestimmtes Territorium aufgehn, wenn ich Doc. Sahlgren doch eine Vorzugstellung vor die Mehrzahl einräume: ich finde bei allen straffe Arbeitsweise und gute sprachliche Schulung, dabei einen durchaus nicht engen Gerichtskreis und genügende Vertrautheit mit den allgemeinen Problemen und den methodischen Fragen.

Aber Jöran Sahlgren hat doch eben gerade die Probleme und die Methodik von vorn herein energischer ins Auge gefasst und eifriger gepflegt und fortgebildet als die meisten seiner Kollegen.

Die Begründung der Zeitschrift 'Namn och Bygd' — an der Mitzuarbeiten ich mir zur Ehre anrechne — und ihre sichere Leitung durch nun 15 Jahrgänge ist ein hohes Verdienst um Schweden und um die gesamte Wissenschaft der Toponomastik, ein Verdienst das ich erst voll und ganz zu würdigen weiss, seit ich die eminenten Schwierigkeiten gerade eines solchen Unternehmens durch meine Anteilnahme an der jüngern 'Zeitschrift für Ortsnamenforschung' kennen gelernt habe.

Es ist Doc. Sahlgren von vorn herein gelungen, den gewiss auch in Schweden gelegentlich recht aufdringlichen Dilettantismus (in Deutschland ist er ebenso weitverbreitet wie anmassend) fernzuhalten — ebenso aber auch die Zeitschrift vor dem zu bewahrend, was ich 'Schnitzel-Wirtschaft' nenne, dem gefährlichen Überwuchern von Mizellen und Notizen, dem Prof. Schnetz in der Z. O. N. F. nicht immer genügenden Widerstand entgegengesetzt.

Schon allein die sichere, ja vorbildliche Redaktionsarbeit für 'Namn och Bygd' wäre ein Verdienst, das längst einen Lohn verlangte. Es kommt aber hierzu, dass Sahlgren zugleich auch der regsamste und vielseitigste Mitarbeiter ist.

Seine eigenen Beiträge sind gewiss nicht alle gleich wertvoll, aber kein andrer Gelehrter hat zu 'Namn och Bygd' so viele Arbeiten beige-steuert, die *allen* die auf dem Felde der Ortsnamenkunde tätig sind, zu denken und zu lernen geben — auch da wo sie Widerspruch wecken.

So trete ich denn mit voller Überzeugung und mit herzlichen Wünschen für den von Ihnen geplanten Vorschlag ein.”

Ett yttrande, avgivet gemensamt av professorerna Elof Hellquist och Emil Olson i Lund, Hjalmar Lindroth, Nat. Beckman och Evald Lidén i Göteborg samt Otto v. Friesen i Uppsala, och inkommet till kommittén i september 1928, lyder så:

”Med anledning av ett oss företett utkast till underdånig ansökan till Kungl. Maj:t av k. ortnamnskommittén om beredande för docenten J. Sahlgren av en tryggad anställning i ortnamnsforskningens tjänst vilja undertecknade uttala sitt livliga instämmande i såväl motiveringen som syftet i den föreliggande ansökningen. Enligt vår mening finnes för närvarande i Sverige icke någon yngre forskare som i samma grad som doc. Sahlgren gjort sig förtjänt om

ortnamnsforskningen, icke heller någon, som genom utgivna skrifter och utförda arbeten i övrigt visat sig äga samma höga kompetens som han att organisera och leda såväl undersökningar i fält och arkiv som den vetenskapliga bearbetningen. Det skulle därför innebära en svår förlust för ortnamnsvetenskapen och i alldeles särskild grad för de av ortnamnskommittén planerade och ledda, ytterst omfattande och viktiga undersöknings- och utgivningsarbetena rörande de svenska bebyggelsenamnen, om doc. Sahlgrens intresse och krafter skulle komma att dragas bort från den forskningsgren, som han hittills med sådan framgång bedrivit. Denna eventualitet är allvarligt att räkna med, då han har stora utsikter att inom kort förvärva en professur i nordiska språk. Det arbete, som en dylik lärarbefattning kräver å alla ämnets olika delar, skulle lämna alltför ringa tid och krafter kvar, för att det skulle vara möjligt för honom att fullfölja sitt arbete för k. ortnamnskommittén. Den enda utvägen att trygga detta arbete på det sätt, som dess stora betydelse kräver, synes därför vara att bereda docenten Sahlgren en ställning, som ifråga om ekonomisk trygghet och avlöningsförmåner jämställer honom med en universitetsprofessor.”

Skulle kommitténs förslag förverkligas, torde det till ortnamnskommitténs arbeten utgående extra anslaget på 8,000 kronor årligen till sekreterarearvode kunna minskas med 4,000 kronor eller den del, som kan beräknas falla på arbeten, som skulle fullgöras av Sahlgren.

Sahlgren har för kommittén förklarat, att han är villig antaga den föreslagna tjänsten.

Ortnamnskommittén hemställer alltså underdånigst,

att Eders Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå riksdagen att medgiva, att vid Uppsala universitet fr. o. m. den 1 juli 1930 inrättas en personlig professur för docenten Jöran Sahlgren i ämnet nordisk ortnamnsforskning, med uppdrag att idka vetenskaplig forskning och meddela undervisning i sitt ämne och i samband därmed förestå svenska ortnamnsarkivet och leda ortnamnsundersökningar i riket, samt — under förutsättning av riksdagens bifall till sådan framställning —

att anslag till sekreterarearvode m. m. under budgetåret 1930—1931 måtte beredas kommittén med ett belopp av 4,000 kronor.

I händelse denna framställning skulle lämnas utan bifall, hemställer kommittén om anslag för sistnämnda ändamål med oförändrat belopp eller 8,000 kronor.

Stockholm den 30 september 1929.

Underdånigst

ORTNAMNSKOMMITTÉN:

Bengt Hesselman.

Erik Schalling.

Vidimeras ex officio:

Carl Häggquist.

Bilaga 2.

Utdrag av humanistiska sektionens i Uppsala protokoll den 24 oktober 1929.

§ 8.

Till sektionen hade kungl. ornamnskommittén ingivit följande till konungen ställda ansökan om proposition till riksdagen rörande inrättande av en personlig professur för docenten J. Sahlgren m. m.:

Vid nu företagen behandling av detta ärende beslöt sektionen efter överläggning, på förslag av professorerna Wiklund och von Friesen, tillstyrka ifrågasvarande framställning och därvid anföra följande:

"Betydelsen för utforskningen av de svenska ornamnen av att ornamnskommitténs arkiv och verksamhet förläggas till Uppsala är klart och övertygande utvecklad i kommitténs underdåniga skrivelse, och humanistiska sektionen har för sin del att vitsorda riktigheten och bärigheten av de skäl, som av kommittén framlagts. Likaså vill sektionen vitsorda, att en ledare av verksamheten, som f. n. eller för i varje fall den närmare framtiden skulle kunna mäta sig med docenten J. Sahlgren i organisationsförmåga och vetenskaplig kapacitet, icke står till buds. Det är följaktligen av största intresse för saken, att hans arbetskraft kunde ställas till förfogande för ändamålet på samma gång som man måste beteckna det som en lycklig omständighet, som beslutsamt bör tillvaratagas, att en förmåga som Sahlgrens finnes för ändamålet att förvärva.

Att den tids- och kraftkrävande ledningen av ornamnsarkivet och insamlingsarbetet skulle kunna förenas med en universitetsprofessors i nordiska språk vanliga åligganden är uteslutet.

Huru doc. Sahlgrens tjänstgöring skall ordnas bör ankomma på kanslern för rikets universitet att på förslag av humanistiska sektionen bestämma.

Även sedan själva insamlingsarbetet blivit väsentligen avslutat återstår en så vidlyftig och betydelsefull bearbetning, att man med visshet kan förutse att den ev. professorn därav kommer att för sin återstående tjänstetid få full sysselsättning.

Det är ett självklart intresse för studiet av svenskt språk och svensk odling vid universitetet att ett material av den omfattning och den natur, varom här är fråga, blir definitivt förlagt till universitetet och där göres till föremål för den sakkunnigaste behandling som f. n. står att uppdriva. Ornamnsmaterialet har för ett flertal språkhistoriska och kulturhistoriska frågors utredning det största värde. Betydelsen för den utforskning av det svenska språket och de i språket speglade förhållanden, som det åligger universitetet att bedriva, är sålunda stor. Sektionen hälsar med stor tillfredsställelse den viktiga förstärkning av denna sida i universitetets verksamhet som ornamnskommitténs underdåniga förslag, om det blir förverkligat, skulle innebära. Även den vetenskapliga undervisningen, säkerligen icke enbart i det svenska språket och i de nordiska språken utan även i befryndade vetenskaper, skulle göra en högst betydande vinst av att de studerande både på ett tidigare men ännu mer på ett mera framskridet stadium få göra omedelbar bekantskap med ett förstahandsmaterial av ornamnsmaterialets art och de forskningsmetoder och resultat som därur utvunnits."

Beslutet blev omedelbart justerat, och skulle genom utdrag av protokollet meddelas det större akademiska konsistoriet.

Ur protokollet:

Carl Häggquist.

Bilaga 3.

Professor Jöran Sahlgrens meritförteckning.

Undertecknad, som är född 8 april 1884, avlade mogenhetsexamen vid Örebro h. allm. läroverk 24 maj 1902; inskrevs som student vid Uppsala universitet 19 september 1902; avlade fil. kand.-examen 29 maj 1906 och fil. lic.-examen 30 mars 1910; undergick särskild prövning i antropologi och logik 30 maj 1911; disputerade för fil. doktorsgrad 14 maj 1912; promoverades till fil. doktor 31 maj 1912; förordnades till docent i svenska språket vid Uppsala universitet 22 maj 1912; utnämndes till professor i nordiska språk vid Lunds universitet 31 december 1929;

tjänstgjorde som biträdande lärare vid prof. Noreens proseminarium i nordiska språk under läsåret 1912—13 och höstterminen 1913 (till 1 nov.), vid professor Noreens seminarium höstterminen 1915 och vid professor v. Friesens seminarium höstterminen 1915;

gav på fakultetens uppdrag höstterminen 1915 den propedeutiska kursen nr 2 i nordiska språk (isländsk och fornsvensk grammatik med textläsning samt svensk språkhistoria);

tjänstgjorde som fakultetens opponent vid ventileringen av fil. lic. W. Ceder-schiölds gradualavhandling;

förordnades till docent i svenska språket vid Lunds universitet 5 april 1916;

innehade docentstipendium 1 november 1918—31 oktober 1925, innehade sedan 1 november 1925—30 juni 1928 anslag å 6,000 kronor årligen ur docentstipendiefonden samt under tiden 1 juli—31 december 1928 ett anslag av 1,750 kronor ur docentstipendiefonden; erhöll vårterminen 1929 1,000 kronor av Konung Oscar II:s stipendium;

uppehållit professor E. Hellquist undervisning i nordiska språk 15 september —15 november 1927;

uppehållit professor B. Hesselmans halva undervisning i nordiska språk under tre månader av vårterminen 1929;

tjänstgjorde som biträdande lärare vid professor B. Hesselmans seminarium höstterminen 1929;

föreläste höstterminen 1916 över "Förbjudna ord. Tabu och noa i de nordiska språken", höstterminen 1917—höstterminen 1918 över "Svenska ortnamn", vårterminen 1919 över "Olai Petri Svenska krönika", höstterminen 1919 över "Wimmer, Oldnordisk læsebog" och höstterminen 1927 över "Inledning till de nordiska språkens studium";

gav vårterminen 1920 samt läsåren 1920—27 på fakultetens uppdrag en propedeutisk kurs i nordisk språkhistoria för fil. kand.- och ämbetsexamen;

ledde vårterminen 1917 seminarieövningar över "Svenska ortnamnsundersökningar";

ledde höstterminen 1927 seminarieövningar över "Östgötalagens bygdabalk";

ledde vårterminen 1929 seminarieövningar vid Uppsala universitet över "Uppländska ortnamn";

tjänstgjorde som fakultetens opponent vid ventileringen av licentiaterna J. Palmérs, P. Holms, H. Björkstams, J. Lundbergs och N. Ödeens gradualavhandlingar;

sattes hösten 1928 bland sex sökande enhälligt av humanistiska sektionen och lärarrådet i andra förslagsrummet till professuren i nordiska språk vid Stockholms högskola;

är sedan april 1910 anställd hos k. ortnamnskommittén som sekreterare för Örebro län;

är sedan 1 januari 1919 medlem av k. ortnamnskommittén och tjänstgör som ledare för dess undersökning av ortnamnen i Hallands län;

är sedan 1 januari 1928 anställd som föreståndare för Svenska ortnamnsarkivet och ledare av k. ortnamnskommitténs allmänna undersökning av svenska ortnamn;

föreläste vid sommarkurserna i Lund sommaren 1921 under 12 timmar över svensk dialekt- och ortnamnsforskning och vid sommarkurserna i Lund sommaren 1926 tio timmar över samma ämne;

har under flera år varit ledare av Halländska landsmålsföreningens i Lund undersökning av Hallands dialekter;

är sedan 1925 sekreterare i Sydsvenska ortnamnssällskapet och ledare av dess undersökning av Skånes ortnamn;

var 1 november 1913—31 december 1920 anställd vid redaktionen av Svenska akademins ordbok;

är sedan sommaren 1919 korrespond. ledamot i Vitterhets-, Historie- och Antikvitetsakademien;

är sedan 6 maj 1920 medlem i Vetenskaps-Societeten i Lund och var 1920—28 dess sekreterare;

är sedan hösten 1920 medlem av K. Humanistiska Vetenskapssamfundet i Lund;

är sedan 27 september 1927 hedersledamot i English Place-Name Society;

är sedan 10 december 1928 ledamot av Det Kgl. Norske Videnskabers Selskab;

företog på uppdrag av Södermanlands-Närkes landsmålsförening somrarna 1904, 1905 och 1906 resor i Närke och Södermanland för dialektstudier;

företog på uppdrag av k. ortnamnskommittén resor för ortnamnsforskningar i Vedbo härad, Älvsborgs län (1905), i tio häradar av Örebro län (1906—13), i Halmstads, Himle och Fjäre häradar av Hallands län (1918—20), i Sunnerbo härad av Kronobergs län (1928) och i Åsunda härad av Uppsala län (1929);

företog på uppdrag av rikets allm. kartverk resor för ortnamnsforskningar i Sollentuna härad, Stockholms län (1906), i Luggude, Vemmenhögs, Skytts och Ljunits häradar av Malmöhus län (1910—11), Höks och Tönnersjö häradar i Hallands län (1917), i Bjäre och S. Åsbo häradar av Kristianstads län sommaren 1920, i Västra och Östra Göinge härad av Kristianstads län åren 1924, 1926 och 1927 samt i Gärds och Villands häradar av Kristianstads län (1929);

företog somrarna 1918—19 med understöd av docentstipendiefonden vid Lunds universitets fil. fakultets humanistiska sektion resor till Köpenhamn, Stockholm och Uppsala för arkivstudier rörande vissa ortnamnstyper;

företog somrarna 1921 och 1922 såsom innehavare av ett riksstatens mindre resestipendium en resa till tyska universitet för studium av tysk ortnamnsforskning;

företog sommaren 1928 såsom innehavare av riksstatens större resestipendium en resa till Tyskland för fortsatt studium av tysk ortnamnsforskning;

har författat följande i tryck utgivna skrifter:

1. Om svenska apiko-gingivaler (i Sv. landsmål 1907).
2. Edsbergs härads sjönamn (i Sv. landsmål 1908).
3. Forntida vägar (i Uppl. fornm.-för. tidskr. 1910).
4. Landskapsnamnet Närke (i Sv. landsmål 1911).
5. Skagershults sockens naturnamn (gradualdiss. 1912).
6. Några dalboord från 1600-talets slut (i Sv. landsmål 1912).
7. Några svenska ortnamn (ibm).
8. Mera om idegranen (ibm).

9. Skandinavien under unionstiden av C. G. Styffe (i Hist. tidskrift 1912).
10. Om namnet Tvebottnetjärnen och om "tvebottnade sjöar" (i Namn och bygd 1913).
11. Vaxala och Vaxhälla (ibm).
12. Mansnamnet Locke (ibm 1914).
13. En fornsvensk ljudlag kompletterad (i Studier f. nord. filol. 1914).
14. Flottsund (i Namn och bygd 1915).
15. Blåkulla och blåkullafärderna (ibm, även separat).
16. Blota, bläsa och blotta (i Från filol. för. i Lund IV, 1915).
17. Förkortade sjönamn (i Ark. f. nord. filol. 33: 1, 1916).
18. Några ordhistoriska bidrag (i Språk och stil 1916).
19. Grimåsen och Dimbo (i Namn och bygd 1916).
20. Bjurstämman och nysv. stämbord (i Namn och bygd 1917).
21. Förbjudna namn (ibm 1918, även separat).
22. Vitän och gulan. En studie i nordisk ordbildningslära (i Studier tillägnade Esaias Tegnér den 13 januari 1918).
23. Västgötska ortnamn av typen Kölingared (i Lunds universitets årskrift 1918, även separat).
24. Svenska ortnamn och svensk bebyggelsehistoria (i Namn och bygd 1919).
25. Järsbergsstenens inskrift (i Rig 1920).
26. Svenska kulturprovinser och kulturvägar i ortnamnens ljus (i Rig 1920).
27. De skånska häraderna och deras namn (i Namn och bygd 1920).
28. Forna tiders jakt och djurfångst belysta av ortnamnen (ibm 1920).
29. Önamnet Hvalen (i Vetenskaps-Societetens i Lund årsbok 1920).
30. Linnés talspråk (i Svenska Linnésällskapets årsskrift 1920).
31. Ordlista (i Sockenbeskrivningar från Frosta härad, författade av häradets präster åren 1746—47, utgiven av Gunnar Carlquist 1920).
32. Grundlinjer till föreläsningar över svensk dialektforskning (sommarkurserna i Lund 1921).
33. Linné som predikant (i Svenska Linnésällskapets årsskrift 1922).
34. Ordlista (i P. Osbeck, Beskrivning över Laholms prosteri, utgiven av B. Möller) 1922.
35. Något om Närke's ortnamn (i Hembygdsböckerna. Närke) 1922.
36. Sta-namnens ålder (i Namn och bygd 1921).
37. Ändå mer om sta-namnen (därs. 1922).
38. Nordiska ortnamn i språklig och saklig belysning 1—6 (därs. 1922—24, även separat 1924).
39. Mera om de oäkta vi-namnen (därs. 1924).
40. Bjuv och Bäv (därs. 1924).
41. Är mytosofien en vetenskap? (i Vetenskaps-Societetens i Lund årsbok 1923).
42. Moderna svenska dopnamn (i Tidskrift för hembygdsvård 1923).
43. Ordlista (i J. Rosén, Varbergs historia, utg. av B. Möller) 1923.
44. Runskriften på Överhogdalsbonaden (i Festskrift tillägnad H. Pipping 5 november 1924).
45. Hälsingborgstraktens ortnamn (i L. M. Bååth, Hälsingborgs historia 1 (1925) s. 107—155).
46. Fornborgarna och namnet Börsås (i Halländsk bygdekultur [1925]).
47. Ordlista (i A. G. Barchæus, Landthushållningen i Halland, utg. av B. Möller).

48. Ett Linnébibliotek. Några reflexioner och anteckningar (i Svenska Linnésällskapets årsskrift 1923).
49. Linnés bildspråk (i Vetenskaps-Societetens i Lund årsb. 1924).
50. De skånska städernas namn (i Sydsv. ortnamnssällskapets årsskrift 1925).
51. Häradsnamnet Luggude (därs.).
52. Sunnerbo, Västbo och Östbo. (Ett bidrag till det svenska häradets historia [därs.]). Ingår även i nr 54.
53. Vrindavi (därs.).
54. Nordiska ortnamn i språklig och saklig belysning 7—9 (i Namn och bygd 1925 och 1927).
55. De nordiska språkens indelning (i Vetenskaps-Societetens årsbok 1926).
56. Några anmärkningar om namnet Taberg (i Sydsvenska ortnamnssällskapets årsskrift 1926).
57. Fula ortnamn och fagra (i Namn och bygd 1926).
58. Vingåker och vikingarna (i Brage 1927, nr 1).
59. Eddica et scaldica 1 (= Nordisk filologi 1:1).
60. Eddica et scaldica 2 (= Nordisk filologi 1:2).
61. Nordska ordstudier (i Arkiv för nordisk filologi 40).
62. Korta anvisningar för ortnamnsupptecknare (i Sydsvenska ortnamnssällskapets årsskrift 1927). Ny utvidgad upplaga som särskild skrift 1929.
63. Trojasagan och nordiskt namnskick (därs.).
64. Besvär över universitetskanslerns beslut rörande utdelandet av forskarstipendier vid Lunds universitet (1927).
65. Slutpåminnelser rörande utdelandet av forskarstipendierna vid Lunds universitet (1928).
66. Sagan om Frö och Gärd (i Namn och bygd 1928).
67. Kvistbro brillar (i Festskrift till Axel Kock).
68. Ordhistoriska bidrag (i Nysvenska studier 1929).
69. Ty. mart, sv. mord (mård) "skog" och ortnamnen Kålmorden, Ödmorden och Amål (i Namn och bygd 1928).
70. Ordlängdsbalansen i svenskan (i Namn och bygd) i korr. oavslutat.
71. Rävastorp. Ett maskerat halländskt bynamn (i Minnesskrift till V. Ewald 1929).
72. Porla brunn. En gammal offerkälla (i Fataburen 1928).
73. Smålands ortnamn. En protest (i Fornvännen 1929).
74. De officiella svenska ortnamnsundersökningarna (i Svenska kalendern 1930).
75. Smärre bidrag (i Namn och bygd 1916, 1919, 1920, 1921, 1922).
76. Recensioner i Namn och bygd 1915—1926. Svensk Humanistisk tidskrift 1917, Zeitschrift f. Ortsnamenforschung m. m.
77. Följande artiklar i Svenska akademiens ordbok, häft. 52, 54 och 59: blond — blysa, blå — blånelse, blåning, blåsa v.² — blåsare, blåsig, adj.², blåsighet, subst.² — blått, blåster — blåtsan, dobbel — dobblare, doffel, doft — doftig, dokument — dokumentär, domän — don, subst.³, don — dona.
78. Ett större antal populärvetenskapliga tidningsartiklar i Uppsala Nya Tidning, Dagens Nyheter, Svenska Dagbladet, Sydsvenska Dagbladet, Social-Demokraten, Lunds Dagblad, Örebro Dagblad, Halland m. m., artiklar i Nordisk familjebok, Baltiska förlagets konversationslexikon m. m.
Har utgivit upplagor av följande handskrifter:
79. Olai Petri Svenska krönika (med förord). Uppsala 1917.

80. S. Ödmann: Hågkomster (delvis efter tryckt original, med kommentar). Lund 1918.

81. C. O. Svahns svartkonstbok (med språklig kommentar, i Folkminnen och folktankar 1918).

Har utgivit nya kommenterade upplagor av:

82. G. Hedin: Beskrifning öfver Kräklinge socken. Lund 1916.

83. H. Hederström: Näsby socken i Östergötland. Lund 1917.

84. C. v. Linnés Skånska resa. Sthlm 1920. (Kommentaren ej författad av mig.)

85. Har åren 1913—30 såsom huvudredaktör utgivit Namn och bygd. Tidskrift för nordisk ortnamnsforskning 1—17.

86. Har å C. W. K. Gleerups förlag utgivit skriftserien: "Svenska bygder i äldre beskrivningar" (7 nummer). Se nr 31, 34, 43, 47, 73, 75, 76.

87. Som sekreterare utgivit: Vetenskaps-Societetens i Lund årsbok 1920—27.

88. Som sekreterare utgivit: Vetenskaps-Societetens i Lund skrifter 1—11: 1.

89. Utgivit: Sydsvenska ortnamnsällskapets årsskrift 1925—1927.

90. Utgivit som medredaktör: Litteris. An international critical review of the humanities, published by the New society of letters at Lund (första årg.).

91. Utgivit som medredaktör: Nordisk filologi. Undersökningar och handböcker utgivna av Ivar Lindquist och Jöran Sahlgren 1—2.

92. Utgivit: Rosor av silver och äpplen av guld. Folksagor från alla väderstreck för svenska barn berättade av Gudrun och Jöran Sahlgren.

93. Redigerar på uppdrag av k. ortnamnskommittén "Sveriges ortnamn. Örebro län" (större delen färdig i manuskript).

94. Redigerar på uppdrag av Kungl. Maj:t "Sveriges ortnamn. Hallands län" (en mindre del i manuskript).

95. Redigerar på uppdrag av k. ortnamnskommittén inledningen till "Sveriges ortnamn. Älvsborgs län".

96. Har år 1918 utarbetat ny plan för ortnamnskommitténs publikationer, stadfäst 31 december 1918.

Lund 17 januari 1930.

Jöran Sahlgren.

Att ovanstående uppgifter äro i överensstämmelse med oss företedda handlingar och med av oss i övrigt kända förhållanden intyga

Gust. Ad. Albin,
Läroverksadj., Lund.

Erik Bruhn,
Fil. lic., Lund.

